

علوم مداحی

مقدمه

مداحی و مرثیه سرائی اهل بیت عصمت و طهارت علیهم‌السلام هنری مقدس و حرفه‌ای بس والا و ارزشمند است، زیرا مداح عظمت و شأنی را می‌ستاید که خالق هستی ستوده و مدح نموده است.

نقش مؤثر این قشر در ترویج و گسترش فرهنگ و سیره اهل بیت (علیهم‌السلام) و تعمیق محبت و معرفت این الگوهای بی‌بدیل و آسمان انسانیت و مقابله با تهاجم ویرانگر فرهنگی و اشاعه هنجارهای دینی بر احدی پوشیده نیست، به گمان برای ایفای نقش این مهم مدحان اهل بیت (علیهم‌السلام) باید در کنار پرداختن به جنبه‌های فنی و حرفه‌ای امر مداحی با ارتقاء بینش و دانش و تقویت بنیه علمی و معنوی خود از گزند آفات این مسیر دور بمانند.

برای نیل به این مقصود و برداشتن گامی هر چند کوچک جزواتی به عناوین مختلف در اختیار عزیزان قرار می‌گیرد در این جزوه بنا داریم به برخی از نیازهای مادحین در مبحث اعتقادی، اخلاقی و من حیث المجموع آنچه نیاز ضروری مداحان به شمار می‌رود به عنوان علوم مداحی پردازیم.

بخش اول (شناخت جایگاه انسان به عنوان خلیفه)
خلیفه در عرب به معنای جانشین است. باید ببینیم خدای متعال مخلوقات عالم را چگونه خلق کرده با استفاده از منابع مختلف در می‌یابیم که خداوند بزرگ تمام عالم را در سه محور ذیل خلق نموده است.

الف: آنچه نیاز بود خلق کرد.

ب: آنچه را خلق کرد محکم و استوار، مستدل، و قوی و در حد اعلی خلق کرد.

ج: همه مخلوقات را هنرمندانه و زیبا خلق کرد.

یک مبلغ یک گوینده و یک مداح باید آنچه نیاز فکری و فرهنگی جامعه است را یاد بگیرد و در حوزه تبلیغی خود نیاز مخاطب را خلق کند. آنچه خلق می‌کند.

هنرمندانه، زیبا، متفکرانه، عاقلانه و مستدل و مستند و در خور شأن و ستون اهل بیت عصمت و طهارت علیهم‌السلام.

برای رسیدن به این مهم باید جوانب مداحی پردازیم. هر عمل تعبدی سه وجه دارد.

(۱) تعلقی (۲) تکسبی (۳) تقریبی

هنر مردان خداکار تقریبی یا به تعبیر امیرالمؤمنین (علیهم‌السلام) عاشقانه و برای خدا است، برای رسیدن به قرب الهی باید تلاش کرد. لیس للانسان الا ما سعی
به قول شاعر:

بینی از مروه و میخانه صافی رخ دوست - گر کنی سعی در این حلقه بیابی راهی

هیچ سائل زدر میکده محروم نرفت - به کجا روی توان کرد ز چنین درگاهی

ذاکران ذکر او گویند؛ و دایم یاد دوست تکرار کنند. آنچه در دل دارند بر زبان رانند و آن چه بر زبان رانند در یاد دارند. و در انجامش از پای نشینند؛

داروی تربیت از پیر طریقت بستان - کادمی را بتر از علت نادانی نیست

زاهد و عابد و صوفی همه طفلان رهند - مرد اگر هست به جز عالم ربانی نیست

مداح: یعنی بالا بردن صفات موصوف از طریق مراتب عالی صفاتی که در موصوف باشد. مداح یعنی ممدوح نمائی، نه مداح نمائی، برای آشنا نمودن صفات اهل بیت علیهم‌السلام از طریق ستایش بهترین زبان آن شعر است و هنر نه حال و هوای شخصی

مداح نبود اکتسابی انتخابی است - مداح در مداحیش هم انقلابی است

تا که از جانب معشوق نباشد کششی، کوشش عاشق بیچاره به جایی نرسد.

البته بعضی‌ها به بهانه این شعر هیچ کوششی نمی‌کنند. برای نیل به این مقصود باید خودسازی کرد.

در کنار خودسازی‌های معنوی و عبادی باید موارد ذیل را هم سر منشاء عمل خویش قرار دهیم.

(۱) شرح صدر

موسی (علیهم‌السلام) هنگامی که می‌خواهد برای دعوت به دین خدا عزیمت کند می‌گوید:

رب اشرح لی صدری و یسر لی امری و احلل عقده من لسانی یفقهوا قولی

خدای متعال به پیامبر (صلی الله علیه و الله و سلم) می‌فرماید:

الم نشرح لك صدرک و رفعنا عنک و رزک.

شرح صدر و حلم باعث تأثیر کلام و دوری ورز و وبال می‌شود.

سلاح میدان تبلیغ تحمل است.

از امیرالمؤمنین (علیهم‌السلام) سؤال کردند حلیم کیست:

انما الحلیم من اذا اوذی صبر و اذا ظلم غفر

فرمودند: بردباری کسی است که اگر آزار و اذیت شده، صبر کند و اگر به او ستم شده ببخشد.

و یا الصبر عون علی کل امر صبر و بردباری بر هر کاری یاور است.

(۲) استعاده و استمداد از خداوند

از آنجائی که مداحان منسوب به ائمه هدی و دین هستند. تمام رفتار و گفتارشان زیر ذره بین مردم است گناه او با دیگران فرق دارد. مداح باید مواظب باشد. به خدا پناه برد در انجام دستورات

الهی مقید باشد در حرف زدن دقت کند. در نوع پوششش، ماشین، مهمانی دادن، دوستان، خانواده، کار و تجارت، ورود و خروج در اداره، حرکات سیاسی، فرهنگی، اقتصادی باید دقت کنیم. آنهم با استمداد از خداوند متعال، و قل رب اعوذ بك من همزات الشیاطین و بگو پروردگارا از وسوسه‌های شیطان به تو پناه می‌بریم. (۳) خود فراموشی از آفات کار تبلیغ است
اتا مرون الناس بالبر و تنسون انفسکم و انتم تتلون الكتاب افلا تعلقون (بقره ۴۴)
"آیا مردم را به نیکی دعوت می‌کنید، اما خودتان را فراموش می‌کنید با اینکه، شما کتاب آسمانی را می‌خوانید اما نمی‌اندیشیدید"

پیامبر (صلی الله علیه و الله و سلم) فرمودند بزرگتر از مصائب (دنیا) مصائبی است که در آخرت دامن‌گیر عالم و خطیب و سخن‌گوی غیر عامل می‌شود، ای ابودر در قیامت گروهی از اهل بهشت بر گروهی از اهل دوزخ اشراف می‌یابند. بر آنان می‌گویند چه چیز شما را در آتش نموده است. با آنکه ما در پرتو تأدیب شما وارد بهشت شویم، پاسخ می‌دهند که ما شما را به خوبی و رستگاری امر می‌نمودیم، ولی خودمان عمل نمی‌کردیم.
(۴) تدبیر

امیرالمؤمنین (علیهم السلام) فرمودند:

التدبیر قبل العمل یومنک من الندم
آینده‌نگری قبل از شروع کار تو را از پشیمانی ایمن می‌سازد و در جای دیگری می‌فرمایند: من فعدعن حيله اقامته الشدائد. کسی که چاره اندیشی را رها کرد در شداید، درگیر خواهد شد (تدبیر یعنی شناخت مخاطب و محیط - تعیین هدف و محتوی حدشناسی موقعیت‌شناسی - فرصت سنجی

ویژگی‌های شخصیتی و تخصصی مداح

(۱) تقوی:

تقوی از سفارش امیرالمؤمنین (علیهم السلام) است و راجع تقوی و متقین تعابیر و معانی گوناگونی نوشته‌اند معلم اخلاقی می‌گوید تقوی عبارت است از:

ت: یعنی ترک گناه

ق: یعنی قیام به واجبات

و: وقوف در شبهات

ا: اخلاص در اعمال

بعضی مفسرین می‌گویند: تقوی هماهنگی قول و عمل. بالاترین مراتب تقوی پرهیزکاری است.

(۲) حدشناسی

مداح و مبلغ باید حد خود را بشناسد و به تناسب موقع و مقام خود حرف بزند. و نصیحت کند از مرز خویش فراتر نرود. که خوار و ذلیل می‌شود.

امام صادق (علیهم السلام) فرمود: برای مؤمن شایسته نیست که خویشتن را خوار و ذلیل نماید (وسائل الشیعه) ج ۱۱، ص ۴۲۵) غرور علمی باعث می‌شود که انسان حد خویش را فراموش کند.

امیرالمؤمنین (علیهم السلام) غرور علمی را به مستی تشبیه می‌فرمایند. اگر مداح خوب بخواند، مورد تحسین هم واقع شود و اگر جوان باشد. غرور جوانی هم ضمیمه می‌شود.

غرور علمی، غرور مدح و ستایش، غرور جوانی انسان را به ورطه سقوط می‌کشاند باید حد شناس شد. تا در این مهلکه غرور گرفتار نیاید.

(۳) احترام به پیش‌کسوتان و اساتید:

رسول خدا (صلی الله علیه و الله و سلم) می‌فرماید: پیران خود را مورد تنظیم و تکریم قرار دهید. که بزرگ شمردن آنها تکریم ذات اقدس الهی است کسی که قدر آنها را بزرگ نشمارد. از پیروان مکتب ما نیست.

(۴) شناخت هدف در مداحی:

امام علی (علیه السلام) فرمود: اول فکر کن بعد سخن بگو تا از لغزش سالم و محفوظ بمانی و نیز اندازه بگیر بعد ببر بی اندیش بعد بگوی و بفهم بعد عمل کن (غررالحکم ص ۳۱۵)

حضرت علی (علیه السلام): بهترین کلام آن است که حسن نظم و ترتیب به آن زیبایی و جمال ببخشد. و برای تمام مردم از خواص و عوام قابل فهم باشد مداحان نباید نقل مسموعات کنند. یعنی هرچه شنیده‌اند را بیان کنند.

امیرالمؤمنین (علیه السلام) به حارث همدانی در پاسخ به سؤال او می‌گوید؟
حارث تمام مسموعات خود را با مردم در میان گذار که چنین عملی کافی است تو را در غگو قلمداد کند. و آنچه از مردم می‌شنوی، رد مکن که این عمل نیز کفایت می‌کند تو را نادان به حساب آورند. کسی که از نعمت گویائی زبان و حسن بیان و صوت برخوردار است باید شنیده‌های عجیب خود را به زبان نیاورد. زیرا انگیزه حسد مردم را بیشتر به تکذیب وامی‌دارد.
(۶ فصاحت در مداحی):

فصاحت یعنی روان و مسلط بر موضوع بودن بی تکلیف و زحمت، ساده و محکم و مستدل عوامل فصاحت:

۱. استفاده از سخن و شعر روان و ساده عوام فهم و خواص پسند.
۲. ترکیب زیبای شعر با داستان، مقتل یا شعر، کلام با شاعر.
۳. اندازه گیری سرعت کلام.
۴. اندازه گیری صدا.

صدا نه اینقدر سریع باشد که به مستمع تفهیم نشود. نه اینقدر با تانی و آهسته باشد که موجب خستگی و بی‌رغبتی شود. نه اینقدر بلند باشد که صورت فریاد به خود بگیرد نه آهسته که مستمع را برای شنیدن به زحمت بی‌اندازد.
عوامل ضد فصاحت:

۱. به کار بردن کلمات زشت.
۲. وقفه در کلام
۳. لکنت زبان
۴. اضطراب نفس
۵. نارسائی علمی و تردید

(۷ بلاغت در مداحی):

بلاغت سخن گفتن بر وقف مقتضای حال و رعایت همه مقتضیات:
عوامل بلاغت:

۱. کمیت کلام
  ۲. رعایت تناسب مجلس
  ۳. شناخت زمان و اقتضائات
- الف) زمان طبیعی
ب) زمان تاریخی
ج) زمان اجتماعی
۴. به نرمی سخن گفتن
  ۵. نگاه به همه حضار

۶. در نقد فرد خاصی را مخاطب نسازد.

امیرالمؤمنین (علیه السلام) می‌فرماید: آداب و روش خود را به فرزندان تحمیل نکنید که چرا آنان برای غیر از زمان شما آخر به ما شده‌اند.
(۸ توجه به مسائل روز از جمله :

۱. پیشرفت‌های علمی
۲. علوم جدید

۳. جو سیاسی

۴. احترام به شخصیت مردم

۵. قدرشناسی به جا

جزوه آموزشی: مداحی عمومی

استاد: مداح اهل بیت (علیهم السلام) حاج قاسم رضایی

فن روضه خوانی (مصیبت خوانی)

فن روضه خوانی (مصیبت خوانی) یکی از فنون مداحی است که تأثیر شگرف و عمیق و ماندگار در دل و جان و روح مخاطب دارد. که اجزاء آن به شرح است.

۱. توکل و توسل: هر کاری بدون توکل به ذات اقدس خدای متعال و توسل و اتکاء به ائمه هدی (علیهم السلام) بدون نتیجه خواهد بود یا حداقل نتیجه مثبت و در خور توجه نخواهد داشت.

۲. تقسیم بندی روضه خوانی: مجلس را به سه قسمت تقسیم کنیم. مقدمه، اوج، فرود

۳. استفاده از منابع معتبر: حتماً باید روضه را از يك منبع معتبر بدست آورد یا حتی المقدور از يك مداح و یا واعظ معتبر که یقین دارد بدون سند نمی خواند استفاده کند.

البته مناسب ترین راه این است که مداح روضه را از کتب معتبر خود ببیند و بخواند. که تأثیر آن چند برابر می شود.

۴. تسلط بر واقعه: وقتی پیرامون مصائب یکی از آل... مطالعه می کنیم باید از جمیع جهات روضه ها را یاد بگیریم و به حواشی روضه مسلط شویم. ضمن مرور کار رعایت ترتیب، تقدم و تاخر، عاطفه و تعقل، همه اینها برای ما مسجل و به منصفه ظهور می رسد. مثلاً اگر کسی به جمیع جوانب روضه احاطه داشته باشد. و این مقتل را ببیند (سواری عصر عاشورا دنبال دختر امام حسین (علیهم السلام) کرد او سواره و بنت الحسین پیاده) اگر سواره بخواند از روی مرکب این طفل را متوقف کند. اولین عضوی که به دستش می رسد موی سر است...!

۵. تغلیق شعر یا روضه: یعنی با روضه مجلس را به اوج رساندن و شعر را در اوج روضه تحویل مستمع دادن و بلعکس. مثلاً روضه قتلگاه را در اوج خواندن و اشاره به این بیت محتشم که: این گوهر فتاده به هامون حسین توسل

۶. روضه خوانی طولی (ادامه): روضه باید در برخی از مقاطع طولی خوانده شود. که عبارت است از:

الف) واعظ روضه ای را خواند، مداح باید ادامه آن را بخواند.

ب) مداحی روضه ای را می خواند و در اوج تحویل مداح دیگر می دهد. مداح دیگر باید روضه را ادامه دهد. اگر به عقب برگردد و تکرار روضه کند یقیناً باعث کسالت مستمع و در برخی مواقع موجب قساوت قلب خود و متسمعان خواهد بود. البته در مواردی استثناً وجود دارد، به شرطی که مداح جامع الاطراف و زبر دست باشد که بتواند مجلس را به اوج برساند. توجه: این مورد در فنون ردیف خوانی هم مصداق دارد. که قبلاً بحث کرده ایم و انشاء... مجدداً مرور خواهیم کرد.

۷. انصاف در روضه و نقل مطالب: که عبارتست از کم خواندن و رعایت حقوق سایر مداحان و واعظ، بطور مثال در شب شهادت امام هادی (علیهم السلام) چند نفر در يك مجلس می خوانند روضه بخوانند مداح شروع کننده باید انصاف داشته باشد و تمام روضه ها را بخواند. که کار برای سایرین سخت شود. مورد دوم انصاف در نقل درست مطالب مثلاً در فلان کتاب دیدم یا از فلان شخص شنیدم و یا فلان شاعر سرود... (خدا سید بن طاووس را رحمت کند چنین فرمود یا خدا فلان شاعر را بیامرزد چنین سرود).

۸. پیام روضه: روضه حتماً باید دارای پیام باشد حال به کنایه یا وضوح، مثلاً امام حسین (علیهم السلام) به شمر می فرماید اگر دست از کشتن من برداری تو را شفاعت می کنم. باید حتماً اشاره شود که هدف امام (علیهم السلام) انسان سازی و هدایت است و یا در جای دیگر امام تشنه معرفت است نه تشنه آب و یا اینکه در وصف امیرالمؤمنین (علیهم السلام) شاعر می گوید. می زند پس لب او کاسه شیر، می کند چشم اشارت به اسیر. حتماً باید يك پیام داشته باشد.

۹. شناخت جایگاه روزه (زمان و مکان): برخی از مادحین سخت‌ترین روزه‌ها مثل گودال قتلگاه، مثل مرثیه او می‌دوید و من می‌دویدم ... را بدون در نظر گرفتن شرایط زمانی و مکانی در محافل می‌خوانند. در صورتیکه ورود به این مصیبت‌ها زمان و مکان و مجلس خاص خود را می‌طلبد. بعنوان مثال در مجالس ختم عمومی که باید از روزه‌های تشبیهی و تمثیلی استفاده شود و روزه در حد يك گریز باشد. (بلی قدر چمن را بلبل افسرده می‌داند... غم مرگ برادر را برادر مرده می‌داند) روزه‌ای را بخواند که روز عاشورا در هیئت می‌خواند.

۱۰. مانور دادن روی شخصیت روزه: مثلاً راجع به حضرت علی اصغر (علیهم السلام) شیخ انصاری می‌فرماید: اگر رشتنه‌ای از قماط (بند قنடைه) علی اصغر را به ما بدهند همه ما را بس است. یا مقام سایر شهدای کربلا، بزرگی می‌فرماید: در عرب زره را بر قلب می‌بندند اما شهدای کربلا مثل عابس ابن شیب شاکری قلبش را روی زره بسته بود. گر از در و دیوار بارد سنگ کینه... من می‌زنم سنگ حسینم را به سینه.

۱۱. اشک مداح: یکی از مؤثرترین راه نفوذ روزه در دلها سوختن خود مداح و روزه خوان است. سعی کنیم اشعار پیرامون اشک حفظ کنیم تا استفاده کنیم نه اینکه با عتاب و سرزنش در بعضی مواقع با توهین به مستمع بگوئیم، هر کسی اشک ندارد از مجلس بیرون برود!!! فقط مستمع را خطاب نکند. خود را نیز مورد خطاب قرار دهد. (آتش بگیر تا که بدانی چه می‌کشم... تصویر سوختن به تماشا نمی‌شود) برخی از مداحان قدیم با کوچکترین جمله به هم می‌ریختند. همانطور که بعد از کربلا علی بن حسین (علیهم السلام) اینگونه بود و به هر بهانه‌ای برای پدر و برادران و عموها و شهدای کربلا می‌گریستند.

۱۲. همسانی و همخوانی لحن با روزه: این همسانی و همخوانی خیلی مؤثر است. برخی‌ها روزه، مولودی، نوحه و ارجوزه همه را یکنواخت و با يك لحن می‌خوانند که این صحیح نیست زیرا باید از حماسه و عاطفه و تأثیرات آن در روزه کلامی استفاده کرد. مثلاً عبارت (لعن در زیارات عاشورا) باید حماسی خوانده شود. آنجایی که می‌گوئیم (قتلتك) باید لحن محزون باشد. البته این اصل باید در خواندن مناجات و دعا هم لحاظ شود.

۱۳. مقتضیات مجلس: یکی از نکات دقیق که باید در روزه خوانی روی آن دقت شود، توجه به مقتضیات مجلس از نظر سن، فرهنگ، زمان، مکان، محضر علماء و مراجع، جمع نوجوانان، جوانان، گروه‌های تحصیلی کرده، قشر دانشجو، اساتید پزشکی‌ها و... می‌باشد. که باید مداح برای پروراندن روزه و تهیج عواطف از آن استفاده کند. بعنوان مثال اگر در جمع پزشکان باید مداحی کند از اصطلاحات و معارف حرفه پزشکی استفاده نماید. در نمونه عملی یکی از مادحین بمناسبت شهادت حضرت زهرا (س) در جمع عده از پزشکان در پرورش مصیبت سؤال کردند؟ آیا شکستن استخوان دست باعث مرگ می‌شود. گفتند اگر استخوان سیاه شود و درمان نشود!!! بله باعث مرگ می‌شود شروع کرد روزه دست شکسته بی‌بی فاطمه الزهراء (س) را خواندن.

۱۴. بکارگیری و همزبانی با مستمع: با قطع کمات آخر غزل مصیبت‌ها مستمع را تهیج کنیم که او هم روزه خوان اهل بیت (علیهم السلام) باشد.

۱۵. اتمام احسن: سعی شود در اوج مصیبت روزه با جملات علی لعنه... علی القوم الظالمین و سیعلمون الذین ظلمو ای منقلب ینقلبون و یا اشعارتك بینی (دشمنت کشت ولی نور تو خاموش نگشت... مصیبت را تمام کنیم).

۱۶. استفاده به جا از فن گریز از مرثیه‌ای به مرثیه دیگر

۱۷. استفاده از جملات عربی صحیح: استفاده از جملات عربی صحیح (متن مقتل یا روایات) که از زبان حضرات معصومین علیهم‌السلام یا شهدای کربلا و یا بازماندگان حادثه کربلا نقل شده است. بسیار کارساز و هنرمندانه است.

۱۸. استفاده از قول‌های صحیح: به واسطه کثرت مقاتل باید اقوالی که به واقعیت نزدیک‌تر است بیان کنیم. مثلاً داستان آمدن زن غساله به خرابه در روزه حضرت رقیه (س)، آیا کسی باور می‌کند که در شام کسی به فکر کمک به اهل بیت باشد. یا مثلاً کسی صلاحیت این را دارد که به بدن

دختر امام حسین (علیهم السلام) دست بزند! مگر حضرت زینب (س) یا بنی‌هاشم یا امام سجاد (علیهم السلام)!

۱۹. عدم بکارگیری واژه‌های نامتعارف و امروزی: مثلاً به جای تل - تپه - به جای مشک - قمقمه به جای گلیم - موکت به جای عمود - گرز - به جای محمل و کجاوه هر اصطلاح که در زمان و مکالمات عرب مرسوم بوده و بیشتر خریدار دارد.

۲۰. برخورد مودبانه در محافل روضه با مستمعین: به عنوان مثال:

به جای اینکه بگوئیم: چراغ‌ها را خاموش کنید - بگوئیم محبت کنید نور محفل را کم کنید.
به جای اینکه بگوئیم: بلند شوید سینه بزنید - بگوئیم به احترام امام قیام بفرمائید و روی پا بایستید ...

به جای اینکه بگوئیم: کسی تکیه ندهد همه بیائید جلو = بگوئیم کسانی که عذری ندارند و می‌توانند وسط مجلس بنشینند محبت کنند.

به جای اینکه بگوئیم: کسی بیرون نرود - بگوئیم اگر تمایل دارید با حضورتان گرمی بخش محفل باشید.

به جای اینکه بگوئیم: دیشب نبودید از کیسه‌تان رفت - بگوئیم دیشب جای دوستان خالی بود.

۲۱. برخورد متواضعانه با مستمعین: مردم در این مواقع دوست دارند با مداح گرم بگیرند.

هر چه مداح بیشتر بتواند با روضه خوانی صحیح در قلبهای مستمعین نفوذ کند اقبال دوستداران اهل بیت (علیهم السلام) به او بیشتر خواهد شد. و کلید مصونیت از عجب تواضع است.

پیامبر (صلی الله علیه و الله و سلم) بالای منبر بود، شخصی وارد شد، پیامبر عباى خود را دادند تا آن شخص روی آن بنشیند. حضرت فرمود: ان التواضع یزید صاحبه رفعة، فتواضعوا یرفعکم ا... (تواضع موجب سربلندی و سرافرازی می‌شود. تواضع کنید تا خدا را بلند گرداند).

۲۲. اخلاص در روضه خوانی: نقل شده آیت... سعیدی بالای منبر بودند یکی از اساتید وارد شد فوراً از منبر پائین آمد و فرمود وا... ایشان از من سزاوارتر است اگر دیدیم مداحی وارد شد و بهتر از

ما روضه می‌خواند در واگذاری محفل دریغ نکنیم گاهی بر منبر نرفته مزد می‌دهند.

۲۳. ظاهر مداح

۲۴. خودخواهی در روضه

۲۵. تفهیم در روضه

دکلمه خوانی یا مداحی شاعرانه

به عقیده اکثر استادان مداحی ممتازترین نوع و عالی‌ترین مرتبه مداحی، فن دکلمه خوانی است که در این فن مداح لازم است موارد ذیل را رعایت نماید:

۱. شعر واقعی و سطح بالا بخواند که مضامین و تشابیه ادبی والایی داشته باشد.

۲. تلفظ عبارات و کلمات را از لحاظ اعراب صحیح ادا کند و بخواند.

۳. اول خودش شعر را فهمیده تا بتواند با هنر تفهیم برای مستمعین جا بیاندازد.

۴. سطح مستمعین را با ادای شعر صحیح و مفاهیم عالی بالاتر ببرد.

۵. اگر مداحی نتواند شعر را درست دکلمه خوانی کند حتماً در آهنگین خواندن مشکل خواهد داشت.

۶. حالات جملات و عبارات مثل پرسشی، تعجیبی، حماسی، عاطفی، خبری لازم است رعایت شود.

۷. احساس و هیجان داشتن و صاحب حال بودن مداح سبب منقلب شدن مستمعین می‌گردد.

۸. هر کسی که علاقمند به مداحی است ولی صدای خوبی ندارد می‌تواند با داشتن بیان دکلمه مداح خوبی شود.

۹. رفتارهای نمایشی و تجسمی متناسب با حالات جملات در شعر لازم الاجر است.

۱۰. در آهنگین خواندن مداحی، اغلب کلام و شعر خوب تفهیم و ادا نمی‌شود ولی در دکلمه خوانی شعر - و مطلب ضایع نمی‌گردد.

۱۱. ظاهر مناسب يك مداح دکلمه خوان بسیار تأثیر گذار خواهد بود.

۱۲. طنین و جنس صدای متناسب بسیار تأثیرگذار خواهد بود.

۱۳. مداح دکلمه خوان را مستمعین به چشم استاد می‌نگرند و این عامل مهمی برای رشد خودخواهی شما خواهد بود.

۱۴. یاد گرفتن مداحی شاعرانه (چون شعر و مقتل دو پایه مهم و اصلی مداحی هستند) بر هر مداحی لازم است خیلی از مداحان هستند که آهنگین مداحی می‌کنند ولی قادر به دکلمه خوانی با همه شرایط این فن نیستند.

چون تمامی این چهارده بند فن دکلمه خوانی نیاز به تمرین و الگو و معلم دارد بنابه درخواست برخی از ذاکرین و ضعفی که در همه مداحی دوستان مشاهده شده لازم می‌دانم در این دوره اختصاصی شرکت نمایند و سخت گیری‌های این حقیر را تحمل کنند (در غیر این صورت توقع مداحی در مجالسی که حقیر هستم را نداشته باشند). حتی شاگردان قدیمی‌تر را می‌توان گفت بی‌ادعا هنوز در این فن به مرحله کمال نرسیده‌اند پس بدون ادعا و غرور در این دوره شرکت نمائید. (مدت کار و مداحی و آموزش مداحی شاعرانه و دکلمه خوانی ۲۰ جلسه خواهد بود.) (دوره بعدی دوره کامل فن مرثیه خوانی خواهد بود که پایه دوم اصلی مداحی است مخصوص کسانی است که در این دوره‌ها از اول شرکت نمایند).

با تشکر - ع د